

EL CEPA CALVIÀ, EL PRIMER CENTRE D'EDUCACIÓ DE PERSONES ADULTES D'ESPANYA QUE VA OFERIR FORMACIÓ PROFESSIONAL

Francisca Muñoz Solomando

RESUM

Aquest article descriu la inspiració, l'origen, les dificultats i l'evolució de la formació professional al CEPA Calvià, així com l'actualitat d'aquesta formació al conjunt dels centres de persones adultes a les Illes Balears i altres propostes noves de futur en l'educació de persones adultes.

RESUMEN

Este artículo describe la inspiración, el origen, las dificultades y la evolución de la formación profesional en el CEPA Calvià, así como la actualidad de esta formación en el conjunto de los centros de educación de personas adultas en las Islas Baleares y otras nuevas propuestas de futuro en la educación de personas adultas.

El Centre d'Educació de Persones Adultes de Calvià es va inaugurar l'any 1986 i va ser un dels primers CEPA de les Illes Balears. És un centre d'àmbit territorial que comprèn els municipis de Calvià i Andratx. Funciona gràcies a un conveni entre la Conselleria d'Educació i els ajuntaments d'aquests municipis.

L'oferta del nostre centre intenta adaptar-se a les necessitats de la població adulta. Actualment, l'oferta del CEPA és molt àmplia: ensenyaments inicials, ESPA presencial i semipresencial, cicles de grau mitjà i de grau superior d'FP, preparació per als exàmens d'accés a la UIB i a grau superior, idiomes, informàtica i tallers de memòria per a gent gran.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL AL CEPA CALVIÀ, ORIGEN DE LA IDEA

El curs 1997-98 assistien a classe al nostre centre un grup nombrós de treballadores d'hoteleria, la gran majoria cambreres de pis, les quals venien al nostre CEPA per tal de millorar la seva qualificació acadèmica i poder accedir a un lloc de feina millor. Un dia, aquest grup d'alumnes va expressar el desig de sortir del sector turístic i dedicar-se a l'àmbit sanitari o sociosanitari.

Els vàrem informar que per poder treballar com a auxiliars de clínica, que era la seva ambició, necessitaven el títol de formació professional de grau mitjà d'aquesta branca. Aquest fet les va desanimar perquè no podien o no volien assistir a un IES ordinari a causa d'incompatibilitat horària o perquè no se sentien còmodes amb estudiants adolescents. Així, varen demanar a la direcció del CEPA si es podria sol·licitar a la Conselleria l'FP per al nostre centre.

Aquesta proposta és l'origen de la idea que motiva aquest article.

JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA D'IMPLANTAR UN GRAU MITJÀ D'FP D'UNA BRANCA NO DEDICADA AL SECTOR TURÍSTIC

El desenvolupament massiu de l'activitat turística que s'inicià a partir dels anys seixanta transformà la configuració del municipi en tots els àmbits: demogràfic, econòmic, social, cultural i urbanístic.

Aquest monocultiu de l'activitat turística donà com a resultat que a partir dels anys vuitanta Calvià respongués al perfil d'una destinació turística madura i decadent, centrada en una oferta de sol i platja amb un impacte ambiental alt sobre l'entorn i l'espai turístic i amb uns recursos humans amb una qualificació professional baixa. Per tot això, durant aquest període l'economia i, com a conseqüència, la feina, va sofrir una crisi considerable que va obligar, des d'aquell moment, a replantejar-se el futur econòmic del municipi mitjançant una diversificació econòmica, una desestacionalització de l'activitat i una millora de la qualitat de l'oferta. Tot, per tal de recuperar la competitivitat en el conjunt de la indústria hotelera i de millorar la qualitat de vida dels treballadors i treballadores d'aquest municipi.

El context descrit anteriorment es confirma per les dades demogràfiques següents, de l'activitat econòmica i la situació de la feina a Calvià:

1. La població va passar de 3.000 a 37.000 habitants en el període 1960-1999. El municipi estava habitat per una població essencialment jove. Així, els més joves de 30 anys representaven el 50 per cent de la població del municipi. Aquests treballadors i treballadores potencials necessitaven una formació i una qualificació que els permetés accedir al mercat laboral en condicions més bones.
2. La distribució de la població activa per sectors econòmics a finals dels noranta era la següent:
 - 94% del sector serveis.
 - 4% del sector construcció.
 - 2% del sector agrícola.

Aquesta configuració ens obligava a plantejar estratègies de diversificació econòmica i ens va fer investigar nous jaciments de llocs de feina, com a mesura de prevenció de l'atur nombrós si hi hagués una època de crisi en el sector turístic.

3. Pel que fa a les característiques de l'ocupació, els treballadors que arribaren al nostre municipi durant el boom turístic dels anys seixanta desenvoluparen una cultura laboral molt peculiar que es transmetia a les generacions futures i que podria definir-se com a «feina fàcil a l'estiu i atur a l'hivern». Aquest tipus d'inserció va generar —i continua generant— un perfil professional caracteritzat per una qualificació professional baixa i per uns nivells educatius i de formació professional també baixos. La conseqüència d'aquesta situació es

reflecteix en el fet que els llocs de feina que hi ha a Calvià per als quals es demana una titulació estan ocupats, en un percentatge significatiu, per persones no residents al municipi, precisament per la manca de ciutadans de Calvià amb la qualificació acadèmica que requereixen aquests llocs de treball.

Tradicionalment, al municipi de Calvià, no ha estat un problema per als joves trobar una primera feina, ja que el sector turístic no ha exigít de manera general formació ni qualificació als treballadors. Aquest és un dels motius de la taxa elevada d'abandonament escolar dels municipis de Calvià i Andratx.

Actualment, com a conseqüència del nou ordre a escala mundial i els canvis tecnològics produïts, la formació es planteja com un dels instruments més eficaços per combatre la precarietat a l'ocupació, per lluitar contra l'atur i situar les empreses en un nivell més competitiu. Per aquest motiu, les empreses es veuen obligades a comptar amb personal qualificat, sobretot amb titulació de formació professional.

DIFICULTATS QUE VÀREM TROBAR PER ACONSEGUIR L'FP PER ALS CENTRES D'EDUCACIÓ DE PERSONES ADULTES

El curs 1997-98, el senyor Alfonso Martínez, president de la cooperativa Sotavent, que treballa al nostre CEPA, i la directora del CEPA Calvià redactaren un projecte exhaustiu que tenia en compte aspectes essencials com ara la justificació de la proposta, a qui anava dirigit el grau mitjà d'Auxiliar d'Infermeria, els IES que oferien aquest grau mitjà i on estaven ubicats, els espais, el material i el professorat necessaris, quin grau d'inserció laboral tenia aquest cicle, quin alumnat potencial tindria el nostre centre i quin seria l'horari més adequat.

Una vegada redactat el projecte, es va presentar al director general de Planificació i Centres, del qual depeníem els CEPA l'any 1998, i aquí varen començar les primeres dificultats. Aquesta direcció general ens va comunicar que la nostra proposta no tenia sentit i que era inviable. Davant aquesta negativa, la direcció del CEPA Calvià s'adreçà al senyor Bartomeu Llinàs Ferrà, que en aquell moment era director general de Formació Professional de la Conselleria i pare de l'educació de persones adultes de les Illes Balears. El senyor Llinàs va dir que estudiaria la proposta. El mes de maig de 1999, el conseller d'Educació d'aquell moment, senyor Damià Pons, a proposta del senyor Llinàs, ens va concedir per al curs següent el grau d'FP sol·licitat, malgrat la gran quantitat de problemes que li comportà fer realitat la nostra petició.

Una segona dificultat va ser ajustar la normativa existent a la realitat dels CEPA i del seu alumnat. Aquesta tasca va ser llarga i difícil, perquè hi havia molts aspectes a tenir en compte, com ara afavorir l'accés a les persones adultes: la gran majoria entraven als cicles formatius via prova d'accés. L'aspecte més important: tenir en compte la necessitat de conciliació familiar i laboral. En aquest segon aspecte

Imatge 1.

un nou centre de salut a Peguera i deixaven les instal·lacions antigues, les quals podríem utilitzar. Ja teníem espai. Llavors, el problema era que Peguera es troba a 10 km de Magaluf, on s'ubica la seu del CEPA Calvià, però podríem començar l'FP el curs següent. Objectiu aconseguit. El curs 2007-2008 es va traslladar l'FP del CEPA Calvià a l'antiga escoleta de Magaluf, parcialment reformada. No eren unes instal·lacions ideals, però s'ubicaven a prop de la seu del centre.

En l'actualitat, els cicles d'FP del CEPA Calvià s'ubiquen al nou edifici inaugurat aquest curs.

EVOLUCIÓ DE L'OFERTA D'FP AL CEPA CALVIÀ

Curs 1999-2000. Implantació al CEPA Calvià del grau mitjà d'Auxiliar d'Infermeria, primer cicle d'FP en un centre d'educació de persones adultes d'Espanya.

Curs 2003-2004. Implantació del segon cicle al nostre centre del grau mitjà de la branca de Comerç, el qual ens va proposar la Conselleria en contra del nostre parer. Aquest cicle no va tenir bona acollida, ja que per treballar al comerç, malauradament, no es necessita titulació.

vàrem proposar oferir un horari vespertí i una novetat: la temporalitat adaptada, és a dir, en lloc de fer aquest grau mitjà en un curs lectiu més l'FCT, com es fa de manera ordinària, fer-lo en dos cursos complets amb menys càrrega lectiva (reducció de mòduls impartits per curs) i quatre dies lectius setmanals en lloc de cinc. En aquest sentit, agraïm l'ajuda inestimable del senyor Miquel Massanet Gaforio, cap de servei de la Direcció General d'FP d'aquell moment, qui, amb la seva eficiència, saviesa i paciència ens va guiar i aconsellar per poder implantar l'FP en l'educació de persones adultes.

La tercera dificultat va ser inesperada: les infraestructures on ubicar l'FP que ens havia ofert l'Ajuntament de Calvià ja no estaven disponibles. Era el mes de juny, havia de començar el grau d'FP al mes de setembre i no teníem els espais. Ens vàrem passar tot el mes de juliol i d'agost cercant un espai, cosa que, en un municipi com Calvià, no és gens senzilla. A la fi vàrem trobar un lloc: s'havia construït

Curs 2005-2006. Implantació d'un segon cicle de grau mitjà d'Auxiliar d'Infermeria, en horari de matí i amb temporalitat ordinària.

Curs 2006-2007. Implantació del cicle de grau mitjà de Dependència (en aquell moment, Sociosanitària).

Curs 2021-22. Implantació del grau superior de Tècnic en Integració Social, finançat pels Fons Europeus; és un cicle que dona continuïtat a l'alumnat del grau mitjà de Dependència.

Imatge 2.

S'ha de destacar el grau d'inserció alt (més del 98%) de l'alumnat del nostre centre que ha cursat aquests cicles d'FP.

ACTUALITAT DEL CEPA CALVIÀ. OBJECTIUS INNOVADORS ACONSEGUITS

L'oferta de formació professional per als centres d'educació de persones adultes a escala nacional es va obrir gràcies a la proposta de 1997 del CEPA Calvià, fet que ens fa sentir orgullosos. Actualment, cinc CEPA de les Illes Balears tenen l'oferta educativa d'FP: CEPA Calvià, CEPA Francesc de Borja Moll d'Inca, CEPA La Balanguera de Palma, CEPA Mancomunitat del Pla i CEPA Artà.

Acabam amb un resum de les fites innovadores del CEPA Calvià en aquests 25 anys:

- Curs 1998-99. Primer CEPA d'Espanya a oferir un grau mitjà d'FP.
- Curs 1998-99. Vàrem idear i implantar per primera vegada l'educació secundària per a persones adultes de manera semipresencial. Aquesta modalitat de l'ESPA pretenia i pretén donar resposta a l'alumnat que no pot assistir de manera presencial al centre per motius laborals o familiars, però que tampoc no té les eines, base educativa o voluntat i constància necessàries per fer una educació absolutament a distància. Per posar en marxa i dur a terme aquesta nova formació vàrem rebre l'ajuda inestimable de la senyora Marta Picornell Yanes, funcionària de l'Ajuntament de Calvià.

Imatge 3.

La Conselleria va treure la normativa oficial set anys després, segons la nostra proposta i l'experiència educativa del CEPA Calvià. Vull fer constar que la proposta del CEPA Calvià era més adient que la normativa posterior respecte de la Conselleria d'Educació.

- Curs 2020. Primer i únic cicle de grau superior que s'imparteix en un CEPA.
- Des de 2023. Únic centre d'educació públic de les Illes Balears ecològicament sostenible, amb reciclatge d'aigua de pluja, plaques solars, fonaments biodegradables, etc.

CONCLUSIÓ

Després de quasi 40 anys com a docent funcionària (38 dels quals a l'equip directiu) i de 29 anys com a directora del CEPA Calvià, voldria que arran d'aquest article quedàs clar que aconseguir canvis significatius en educació és possible, malgrat que dugui molta feina i esforç, i que la normativa que fan els polítics, que normalment no té en compte els/les professionals que trepitjam les aules, es pot canviar. Que ens correspon a nosaltres analitzar els nous reptes de futur i anticipar-nos-hi. El CEPA Calvià es va anticipar, 25 anys enrere, a la «revolució» de l'FP.

El darrer paràgraf d'aquest article el vull adreçar als/les docents més joves. Els pròxims reptes són, entre d'altres: els efectes de la digitalització en l'aprenentatge i el comportament dels més joves (manca d'esperit crític, d'atenció mantinguda, de lectura comprensiva, utilització excessiva d'imatges, etc.), la intel·ligència artificial, la multiculturalitat i la sostenibilitat del nostre planeta. Us propòs que penseu i plantegeu, des d'ara, idees sobre això.

AGRAÏMENTS

Vull donar les gràcies, en primer lloc, a tota la comunitat educativa del CEPA Calvià que ha fet realitat totes les innovacions detallades en aquest article. A les professores Imma Ramis Ramis i Catalina Oliver Cardell per l'ajuda en la correcció d'aquest escrit i a la senyora María José García Cáceres per haver cercat a les memòries del CEPA les dades i dates que apareixen en aquest capítol.

REFERÈNCIES

Muñoz, Francisca; Martínez, Alfonso (1997). *Proposta d'implantació del cicle de formació professional de grau mitjà de Cures d'Auxiliars d'Infermeria al CEPA Calvià*.

Memòries anuals del CEPA Calvià.